

Stoga tužitelju pripada pravo na zahtijevanje plaćanja i iznosa od 8% kamata na din. 15.859,35 od 3.V 1971. do dana isplate toga glavičnog iznosa, te u vezi s tim u smislu člana 143, stav 2, i čl.144 ZPP i pravo na naknadu troškova postupka obračunatih na bazi ovoga iznosa.

Iz iznesenih razloga valjalo je djelomičnim uvažavanjem tužiteljeve žalbe prvostepenu presudu preinačiti i odlučiti kao u izreci.

V.V.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Drugostepena presuda br.VI-Sl-36/73-2
od 7.VI 1973.

Vijeće: Gavro Badovinac, dr Zdenko Antić, dr Emilio Pallua

Radni odnos člana posade pomorskog broda - Primjena prava - Repatrijacija - "Bonus" - Na ugovor koji je zaključen u Jugoslaviji ne primjenjuje se pravo ugovoreno ugovorom o radu ako se primjena toga prava protivi jugoslavenskom javnom poretku - Ovom poretku protivi se pravo države koje zakonodavstvo nije u skladu s MOR-konvencijama - To je pravo države Librije - U ovim slučajevima primjenjuje se jugoslavensko pravo - Pomorac ima pravo na troškove repatrijacije ako nije kriv za prekid radnog odnosa, pa i pod pretpostavkom da te troškove ne priznaje pravo zastave broda kojega je primjena ugovorena ugovorom o radu - Neopravdan je brodarov prigovor da je član posade kriv za samovoljne raskide ugovora o radu iz razloga što je postavljen na radno mjesto niže od onoga za koje je zaključio ugovor, zbog nesposobnosti člana posade, ako ta nesposobnost nije ničim dokazana - Po našem pravu brodar nema prava zadržati članu posade tzv. "bonus", tj. iznos koji brodar od plaće usteže nekoliko prvih mjeseci trajanja radnog odnosa

Tužitelj je pomorac, a tuženik je brodar. Spor se vodi o radnom odnosu koji je tužitelj samovoljno raskinuo.

Nesporno je da je između tužitelja i tuženoga bio sklopljen 26.VI 1971. g. ugovor o radu na osnovi kojega je tužitelj nastupio radno mjesto "storekeeper-a" na tuženikovom motornom brodu M/V "Tropical Plywood" na rok od godine dana, tj. do 26.VI 1972. g. i da je odmah po zaključenju ugovora nastupio dužnost, a nakon dva mjeseca da ga je tuženi poslodavac smijenio na niži položaj, radno mjesto mehaničara.

Tužitelj tvrdi da ga je tuženik protivno ugovoru bez opravdanog razloga smijenio s položaja, da je i usmeno i pismenim putem protestirao zapovjedništvu broda, ali da je svaki protest ostao bez rezultata. Nezadovoljan ovakvom odlukom poslodavca, koja u stvari predstavlja degradaciju položaja, tužitelj se 22.X 1971. g. iskrcao u luci Abidžan i vratio kući. U vezi s povratkom u Rijeku traži tužbom da mu tuženik naknadi: 1. na ime troškova repatrijacije, cijenu vozne avionske karte od Abidžana do Rijeke u iznosu od USA \$ 247,50, iznos od 160.- USA \$ s naslova neopravdano ustegnutе zarade tzv. "bonusa". Navedeni bonus tužitelj tvrdi da je to iznos koji poslodavac - brodar - mjesečno za prvih devet mjeseci zaposlenja privremeno usteže od plaće, kao neku vrstu osiguranja za naplatu štete koju bi član posade nanio brodaru, a koji se protekom devet mjeseci u cijelosti isplaćuje pomorcu.

Tuženi je osporio tužbeni zahtjev u osnovi, a iznosu u računskom pogledu nije stavio prigovor. Tvrdi da se tužitelj iskrcao na vlastiti zahtjev i da je time jednostrano raskinuo navedeni ugovor, pa stoga da nema prava na naknadu utuženog iznosa. Nadalje tuženik tvrdi da je tužitelja s razlogom premjestio s ugovorenog položaja na niži položaj mehaničara. Ovo stoga što se tužitelj pokazao nesposobnim u radu na poslovima ugovorenog radnog mjesta. Tuženik smatra da se ovaj spor mora raspraviti po zakonodavstvu zemlje koje zastavu brod vije, dakle po liberijskom pravu, budući da je tako ugovoreno čl. 14. ugovora o radu, i da brod do sada nije promijenio zastavu. Smatra da je liberijsko radno zakonodavstvo povoljnije od jugoslavenskog za brodar, jer dopušta ugovaranje spomenutog "bonusa", zadržavanje jednog dijela plaće pomorca na ime osiguranja zahtjeva brodaru prema posadi za određeno razdoblje, no ne navodi konkretne odredbe liberijskog prava o tome.

Prvostepeni sud je izveo sve dokaze ponudjene od stranaka. Pregledao je ugovor o radu, tužiteljev pismeni protest brodaru i ostalu dokumentaciju koju su stranke priložile spisu. Prvostepeni sud je izvršio još i dokaz saslušanjem svjedoka.

Prvostepenom presudom usvojen je tužbeni zahtjev u cijelosti, s obrazloženjem da iz provedenih dokaza proizlazi osnovanost tužbenog zahtjeva. Prema stajalištu prvostepenog suda konkretni spor ima se raspraviti po jugoslavenskom pravu. Ovo stoga što je nedopustiva klauzula točke 14. ugovora iz razloga što stavlja pomorce u podređeni položaj druge ugovorne strane - brodovlasnika - jer brodar može izmijeniti zastavu broda, a pomorac se tome ne može

protiviti. Time bi se uposleniku mogle nametnuti jednostrane obaveze na koje očito ne bi pristao u času zaključenja ugovora. Sud nalazi da iz izvedenih dokaza slijedi nesumnjivo da pomorac nije izvršio ni šverc, ni kradju, ni pijanstvo, ni prevaru, ni nemoralno ponašanje, niti pak pokazao nesposobnost na svome poslu, što su sve razlozi čl. 4. ugovora za otkaz ili sniženje položaja, kao ni to da nikakav postupak nije vođen protiv pomorca, pa nije izrečena ni usmena opomena, ni stavljena primjedba na rad pomorca. Dosljedno tome da je pomorac ugovoru vjerna strana, a da je tuženik prekršio ugovor kad je snizio pomorcu položaj bez opravdanog razloga. Dosljedno tome da je tužbeno traženje osnovano.

Pravedobnom žalbom tuženik pobija prvostepenu presudu u cijelosti, zbog svih žalbenih razloga iz čl. 342. ZPP, i predlaže da se njenim preinačenjem tužbeni zahtjev odbije, ili podredno da se ona ukine.

U žalbi navodi sve ono što je iznio tokom prvostepenog postupka. Posebno ponavlja prigovor da se spor treba presuditi po liberijskom zakonodavstvu, po kojem je dopušten tzv. "Bonus", nije potrebno provoditi nikakav postupak za smjenjivanje na niži položaj itd.

Drugostepeni sud je žalbu odbio iz slijedećih razloga:

Prema nalazu drugostepenog suda za presudjenje ovoga spora mjerodavno je jugoslavensko pozitivno zakonodavstvo, a nipošto zakonodavstvo zemlje pod čijom zastavom brod plovi (liberijsko). Ovo stoga što je pismeni ugovor o radu s pomorcem - jugoslavenskim državljaninom (tužiteljem) zaključen u Rijeci, dakle na području Jugoslavije. Jugoslavenskom javnom poretku protive se takova prava koja ne bi bila istodobno u skladu s odredbama međunarodnog radnog prava kako je normirano tzv. MOR-konvencijama, koje je Jugoslavija ratificirala.

Spomenuti troškovi repatrijacije priznati su pomorcu i po spomenutim MOR-konvencijama i po našem pozitivnom pravu. Naime, međunarodno radno pravo usvojeno je u jugoslavenskom radnom zakonodavstvu. Dosljedno tome tužitelju pripada pravo na naknadu troškova repatrijacije, pod uvjetima priznatim jugoslavenskim zakonodavstvom, a napose i pravo na naknadu neostvarene zarade s naslova "bonusa". Takav pravni institut (tzv. "bonus") u suprotnosti je s jugoslavenskim javnim poretkom. Obzirom na izloženo prigovor tuženoga da nije dužan platiti dio zarade s naslova "bonusa" nema osnove. Ovo utoliko prije što u toku spora tuženi nije ni utvrdio da mu je tužitelj učinio bilo kakovu štetu.

Odgovor na pitanje da li je tužbeno traženje osnovano ili ne, zavisi u prvom redu od toga da li je tužitelj bio ugovoru vjerna strana. Prvostepeni sud pravilno je utvrdio činjenično stanje i zato naveo valjane razloge kad je ustanovio da je tuženik prekršio ugovorne odredbe pismenog ugovora o radu od 26.VI 1971. smijenivši radnika s položaja bez njegove krivnje.

Naime, u čl.4. i 5. ugovora točno su nabrojani slučajevi kada poslodavac smije smijeniti radnika s položaja. Za slučajeve predviđene u čl.5. ugovora u daljnjoj točki 5. ugovora predviđen je i disciplinski postupak. U konkretnom slučaju iz svih izvedenih dokaza pouzdano proizlazi odlučna činjenica da nikakav postupak nije bio vođen protiv radnika, jer povrede ugovora o radu nije bilo. O tome govore iskazi saslušanih svjedoka zapovjednika broda i napose neposredno nadređenog tužiteljeva starješine strojara, koji izjavljuje da je bio potpuno zadovoljan s radom i vladanjem tužiteljevim. Nautički inspektor tuženikov, kako sam izjavljuje, nema direktnog saznanja o radu tužiteljevu, pa se stoga iskaz ovoga svjedoka nije mogao uzeti u obzir.

Iz raspravnog spisa očito proizlazi da je do smjennivanja tužiteljeva na niži položaj mehaničara od ugovorenog "storekeeper"-a došlo kršenjem ugovora od strane tuženoga, koji je na ovo posljednje spomenuto mjesto doveo svoga prijašnjeg uposlenika iz Španije, pa je to jedini uzrok radi kojega je tužitelj smijenjen na financijski i hijerarhijski niže i znatno nepovoljnije zvanje mehaničara.

Tužitelj kao ugovoru vjerna strana, radi nepridržavanja ugovora od strane poslodavca (tuženoga) nakon bezuspješnih pismenih i usmenih protesta zapovjedniku broda (pismeno od 1.X 1971.g) poslije proteka roka od dva mjeseca opravdano je raskinuo ugovor. Dosljedno tome baš u skladu sa zaključenim ugovorom o radu tužitelju pripadaju troškovi repatrijacije izdataka za avionsku kartu u iznosu od USA \$ 247,50 od Abidana do Rijeke.

V.V.